

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

11 De donatione, quae fit causa mortis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Quarto quaeritur, An donatio inter virum & uxorem sit universè prohibita, an verò certis in causis tantummodo? Respondeo, eam in causis, quæ sequuntur, esse minimè prohibitam.

Primo, si Imperator donet Augustæ, & è contratio, l. *Donationes, C. de Donat. inter virum, & uxorem.*

Secundo, si maritus donet uxori pecuniam ad reficiendas dotales aedes incendio consumptas. l. *Quod si vir, ff. de Donat. inter virum & uxorem.*

Tertio, quando vir donat uxori quasi præmii causa, ut si senex ducat uxorem puellam, vel plebeius nobilem: nam tunc manut senectutem, vel ignobilitatem dono, & numero compensat, *Glossa in l. Si voluntate, C. de Dotis promissione, Bartolus in eadem. Panormitanus c. Donat. de Donat. num. 7.*

Quarto, quando coniux, qui donat, non sit donatione pauperior, quamvis alter ditior fiat, *Glossa in c. Donatio de Donat. ut si vir sit institutus hæres, & repudiet hæreditatem donationis causa, ut deferatur ad uxorem in locum suum substitutam, vel si repudiet legatum, ut maneat penes uxorem, vel si rogatus esset, ut restitueret hæreditatem uxori, ne detraheret quartam causâ donationis.*

Quinta, quando coniux, cui donatum est, non sit donatione locupletior, quamvis is, qui donat, pauperior evadat, *Glossa in c. Donatio, de Donat. ut si vir uxori pecuniâ in vnguenta dederit, & ea vxor emerit, l. Quod autem, §. 2. ff. de Donat. inter virum, & uxorem.*

Sexto, quando vxor marito donat causâ adipiscendæ dignitatis, & consequendi honoris. l. *quod adipiscenda, ff. de Donat. inter virum & uxorem.*

Septimo, quando maritus, constante matrimonio, remittit uxori in totum, vel ex parte dotem promissam, *Glossa in c. Cynus, & Baldus in l. Si constante, C. de Donat. ante nuptias, & ex eadem lege constat, constante matrimonio, posse uxorem dotem parvam augete, & posse virum donationem ante, siue propter nuptias ampliozem efficere, ut si vxor dotem auget, & posse maritum donationem facere, quæ requiritur cum dote, & etiam si ante nuptias nullam fecerit.*

Octavo, si vir donauerit uxori quid annuum, vel menstruum, ad eam cum sui, sustentandam, usque ad vires dotis, hoc est, fructus dotis, *Glossa in l. ex animo, ff. de donation. inter virum & uxorem.* Reliquum quod superest, reuocatur, si in modicum sit, id est, supra vires dotis, l. *ex animo proxime allata.*

Nono, quando donatio confertur in tempus matrimonii facti; hoc est, cum res donatur, ut fiat mariti, vel uxoris eo tempore, quo huius, vel illius, quando mors fuerit subsecuta. l. *Sed interim, & l. Si cum seruum uxori, & l. quia ff. de Donat. inter vir & uxorem.*

Quinto quaeritur, An donatio remuneratoria sit inter virum & uxorem prohibita? Minimè. l. *Quod autem, §. Si vir, ff. de Donat. inter virum, & uxorem.* Unde si vir donauerit uxori aliquam rem, ut vxor vicissim marito aliam rem, valet donatio, quia est compensatio quædam *Bartol. in l. Si diuortia, ff. de Verbo, & Panormitanus c. Donatio, de Donat. num. 7.*

Sexto quaeritur, An donatio, quæ est ob causam inter virum & uxorem, lege improbetur? Respondeo, minimè, quia lex dumtaxat locum habet in donatione gratis & liberaliter facta: quod autem donatur ob causam, redditur quasi debitum ex causa. *Panormit. in loco citato.*

Septimo quaeritur, An donatio inter virum, & uxorem confirmetur morte donatoris, si ante mortem expressè, vel tacitè reuocata non fuerit? Confirmatur, l. 1. & 3. C. de Donat. inter virum, & uxorem, & c. Donatio, de Donat. inter virum, & uxorem, dummodo tamen non sit maioris quantitatis, quam 500. solidorum, & dummodo non sit ab eorum usufructu.

Talis enim donatio non confirmaretur obitu donatoris, nisi expressè eam in morte ratam habuisset: tunc enim valet, ut in legato, quod inscriptione non indiget. *Glossa in Ioan. Andreas in c. Donatio, superius allegato.*

Octavo quaeritur, An donatio inter virum, & uxorem confirmetur morte civili, quæ est per solemnem professionem in Religione emissam. Innocentius, in c. Donatio, negat confirmari, quia requiritur mors, quæ matrimonium dirimatur; matrimonium autem non nisi naturali morte dissoluitur.

Sed Ioannes Andreas, & Cardinalis in prædicto, c. Donatio, sentiunt confirmari, dummodo matrimonium sit ratum, non consummatum, & professio sit Religiosis, quæ nihil proprium habet punitum, aut communiter, qualis est Religio Mendicantium: eo quod bona eius, qui in Monachalem Religionem ingreditur, in eaque professionem emittit, iure communi transeunt ad Monasterium. *Ausubtica. Si qua mulier, C. de Sacrosancta Ecclesia.* Sed hoc Innocentius non negat.

De Donatione, quæ fit causa mortis.

CAPVT XI.

PRIMO quaeritur, Quid sit donatio causa mortis? Respondeo, eam esse, quando rem donatam malo, me habere, quam eum, cui dono, sed magis ipsum, quam meum hæredem. l. *ff. de Donat. causa mortis.* Talis autem donatio tribus modis fit.

Primo, cum quis donat nullo metu præsentis periculi conterritus, sed sola mortis cogitatione.

Secundo, cum quis commotus impendente, vel instante mortis periculo ita donat, ut statim, res fiat acceptantis.

Tertio, cum quis, mortis periculo imminente, non sit donat, ut statim res fiat acceptantis. Sed tunc demum fuerit infecta, siue cum donator decefferit, l. 2. ff. de Donat. mortis causa.

Secundo quaeritur, An cum dubii sumus, sit ne donatio causa mortis, an potius donatio inter viuos, haberi debeat pro donatione causa mortis? Communis est opinio, non esse censendam donationem causa mortis, nisi facta sit mentio mortis.

Unde cum ambigui sumus, habenda est donatio pro donatione inter viuos. *Glossa in l. apud Celsum, §. Iulianum, in verbo, spondisset, ff. de Doli mali except. & communem esse opinionem, testis est Iason in l. Qua dotis, numer. 26. ff. Solutio matrimonio, & Iul. Clarus, lib. 4. sentent. questione 4. Quare, qui contendit aliquam donationem esse causa mortis, probare compellitur, in ea donatione factam esse mentionem mortis.*

Quid, si facta sit donatio ab infirmo, præsertim grauiet agrotante, aut etiam periclitante? Antonius Butrius in capite secundo de consuetudine, censet esse donationem causa mortis, sed, teste Iulio Claro, questione quarta, communis sententia est, censendam esse donationem inter viuos, nisi facta sit mentio mortis. Aliud enim est, morientem donare, aliud, donare causa mortis: nam moriens quis potest etiam donationem facere inter viuos.

Quid inidem, si is, qui grauiet agrotat, in testamento, vel Codicillis donationem fecerit? Ea ne sit habenda pro donatione mortis causa? Iulius Clarus, questione quarta dicit eam censendam donationem causa mortis, & in hoc locum habere sententiam Antonii Butrii. Sed reuera, ut iam sæpe diximus, nisi fiat mortis mentio, non est donatio causa mortis.

Tertio queritur, quid dicendum sit, cum quis testatur se donationem facere causa mortis, & nihilominus in ipsa donatione conditio posita est, ut non reuocetur. Eritne eiusmodi donatio causa mortis, an potius donatio inter vivos? Respondeo, censendam esse donationem inter vivos, ut colligitur ex l. vbi ita donatur, ff. de Donat. mortis causa. Communem esse sententiam, testatur Couarruias in Rubrica de testamen. par. 2. num. 11. Natta conf. 104. num. 6. & seqq. Clarus quæstion. 4. vers. Sed pone. Cuius rei hæc est ratio, quia conditio, ut donatio non reuocetur, ad eo pugnat cum donatione causa mortis, ut simul cum ea consistere nequeat. Vnde (Iuriconsultus in lege citata: Vbi ita donatur, verbum illud (causa mortis) positum in donatione dicit significare donationem fuisse quidem mortuam causa mortis ad donandum, sed non donasse causa mortis.

Quarto queritur, An donatio causa mortis magis sapiat naturam, & conditionem contractus, quam vitimæ voluntatis, siue legati? Respondeo, olim, ut dicitur l. vltima C. de Donat. causa mortis, quosdam posuisse inter vitimæ voluntates, & inter legata numerasse donationem causa mortis, alios verò inter donationes, quæ inter vivos consistunt.

Itaque duæ sunt opiniones, vna est assentientium, magis accedere ad contractum, quam ad vitimam voluntatem, & hæc esse communem sententiam, testatur Boerius conf. 34 num. 12.

Alter opinio est, magis sapere vim & naturam vitimæ voluntatis, quam contractus: & teste Iulio Claro, quæst. 5. plerique hanc opinionem secuti sunt.

Sed dicendum videtur, maiorem affinitatem habere cum contractu, quam cum vitima voluntate, quod attinet ad initium, celebrationem, & confirmationem eius, quod verò spectat ad effectum eiusdem, magis accedere ad naturam vitimæ voluntatis, quam ad naturam contractus. Ita Baldus in l. ff. de Dote prælegata, & hanc sententiam dicit esse communem Iason in l. secunda citata, ff. de Dote prælegata, Couarruias in Rubrica de testamento, part. 1. numer. 1. & 11. & 22. Iulius Clarus, quæstione 5. Vnde donatio causa mortis in multis conuenit cum legato, & differt in multis. Conuenit enim cum donatione simplici, quæ fit inter vivos. Conuenit quidem cum legato in multis.

Primo, quia tum legatum, tum donatio causa mortis, est vitimæ voluntatis donatio. Infit. de Donat. §. 1. & l. vlt. C. de Donat. causa mortis, & l. Non videtur, ff. de mortis causa donat.

Secundo, quia donatio causa mortis postulat quinque testes. l. vlt. C. de Donat. causa mortis. qui ut minimum, in omni vitima voluntate requiruntur, l. vlt. C. de Codicill.

Tertio, pro donatione causa mortis, locum habet substitutio, & in hereditate, & in vitimæ voluntatibus. C. de Donat. causa mortis.

Quarto, in ea donatione causa mortis, non requiritur insinuatio, sicut nec in legato. l. vltima C. de Donat.

Quinto, donatio causa mortis perfecta non habetur, nisi morte insecuta, qua confirmatur: nam ante mortem potest donator reuocare, ac ita perfecta non censetur, hoc est, potest ante mortem donatoris reuocari, & rescindi, l. Non videtur, ff. de mortis causa donat.

Sexto, ex donatione causa mortis falcidia detrahitur. l. Cum pater, §. Earum, ff. de legation. 2. l. 1. §. Si quis ex mortis, ff. Quorum legator. l. Si ex mortis causa, & l. Si quis quadringentorum. C. Ad legem falcidiam: l. Secunda C. de Donat. causa mortis, & Glossa in l. In donat. C. ad legem falcidiam. & ibi Baldus, Salicetus, & alii. Romanus in consil. 75. Couarruias in Rubr. de testamen. par. 3. num. 20. vbi docet id locum habere, quando donatio causa mortis fit in testamento, vel Codicillis, non autem in ea donatione causa mortis, quæ fit extra testamentum, & Codicillos. Cæterum id Couarruias nullo legis

textu confirmat, & leges citatæ & communis scriptorum opinio vniuersim in omni donatione causa mortis facta, legem falcidiam locum habere dicunt.

Differt autem Donatio causa mortis, à legato in multis.

Primo, quia legatum semper datur ab hærede, ita ut si à testatore tradatur, destinatur esse legatum, & transeat in simplicem donationem, quæ inter vivos consistit. Glossa in l. legatū C. de legat. 2. Ex quo duo effectus oriuntur, vnus, ut non possit testator solo penitenti ductus donationem reuocare. Alter, ut falcidia inde non deducatur. l. de mortis causa donat. & Baldus, in dicta lege legatum. At verò donatum causa mortis, aliquando à testatore, aliquando ab hærede traditur.

Secundo, filius familias consensu ac voluntate patris potest donare causa mortis, & tamen testari, vel legare non potest, etiam consentiente patre. l. Tam is, ff. de mortis causa donationibus. Nec potest etiam consensu patris fidei commissum relinquere, l. 1. ff. de legat. 1.

Tertio, inter virum & uxorem donatio causa mortis non valet, sicut nec simplex donatio, quæ fit inter vivos. Glossa in l. 2. ff. de Dote prælegata: quam sententiam dicit esse communem. Couarruias in Rubrica de testamen. 3. part. num. 2.

Quarto, quamuis testamentum sit falsum & irritum, rata tamen est donatio causa mortis, nõ tamen legatū, si de iure commissum, lege penultimæ §. penult. ff. de his, quibus ut indignis.

Quinto, qui accusat testamentum, ut falsum, vel irritum, amittit legatum, non tamen, quod est donatum causa mortis. l. post legatum, ff. De his, quæ, ut indignos, & Glossa in institutio de donationibus. §. 1. Et ratio est, quia legatum testamento confirmatur, donatio causa mortis non item. l. Si aliquis, & l. Si debitor, ff. de mortis causa donationibus.

Sexto, legatum fit, & acquiritur ignoranti, & inuito, donatio verò causa mortis, consensu eius, cui aliquid acquirit. Postulat itidem presentiam donatarii, ut consensum præbeat, vel alium, qui nomine ipsius donationem acceptam habeat.

Quarto queritur, quot modis fieri queat donatio causa mortis? Respondeo, tribus, Traditione, Pollicitatione, vel stipulatione, l. Senatus, ff. de mortis causa donationibus.

Quinto queritur, quinam possint donare mortis causa? Respondeo, eos, qui donare nequeunt inter vivos, donare non posse causa mortis. Vnde Bartol. in lib. de consuetudine feudorum, titul. De prohibiti feudi alienatione per Fredericum, cap. 1. ait: quando alicui interdicitur donatio interdicta quoque censetur donatio causa mortis: quia à quo remouetur genus, remouetur etiam species. l. Filius familias. §. Pari ratione, ff. de donationibus. Quando verò permittitur alicui donatio, non eo intelligitur permilla donatio causa mortis, quia est propriè & simpliciter donatio, l. 1. §. 1. ff. de donationibus.

Sepimo queritur, quibus donari possit causa mortis? Respondeo, iis omnibus posse donari, quibus legatum iure potest relinqui. l. Omnibus, ff. de donat.

Sed quodnam tempus, inquit, inspicere debeat, ut valeat donatio causa mortis? Respondeo, tempus mortis esse spectandum, non tempus, quo facta est ipsa donatio, l. mortis causa, ff. de mortis causa donationibus. Annotat Bartolus in l. 1. de penis, damnatis ad metalla, posse aliquid causa alimentorum donari, quamuis nihil possit ligari. Vnde fit, ut quæ nihil proprium habere potest, veluti Monachi, Religiosi, & serui, possit petere aliquid causa alimentorum.

Octauo queritur, quot modis donatio, quæ est causa mortis, rescindatur? Respondeo, tribus. Primo, si is, cui donatum est, moriatur, antequam donator ipse decedat. Secundo, si donator penitenti ductus reuocet donationem. Tertio, si conditio, sub qua facta est donatio, non impleatur.

Quid si donator iurauerit se nunquam donationem reuocaturum? Respondeo, tunc non posse eam reuocare absque perituri peccato, nisi iurifurandi vinculo legitima auctoritate soluatur.

De Donatione, qua fit propter nuptias.

CAPVT XII.

PRIMO queritur, quid sit donatio ante vel propter nuptias? Est ea, teste Azone, qua Sponsus, vel alius nomine ipsius, dat aliquid sponsae, vel alicui nomine eius. Queritur, quam ob causam fiat huiusmodi donatio? Respondeo, ideo fieri, vt tali donatione compenset sponsus dotem receptam ab sponsa. Vnde non est donatio simplex, sed ob causam. *Ultima. C. de Donat. propter nuptias*: quia sicut absque matrimonio dos non est, ita nec talis donatio absque nuptiis. Et quia olim maritus ante nuptias donabat, dicebatur donatio ante nuptias: nunc vero post nuptias fieri solet, ac propterea dicitur propter nuptias. Quae merito potest etiam vocari donatio remuneratoria, eo quod vir talem donationem facere videtur gratia remunerandi beneficii, videlicet dotis receptae. Nec impedit, si aliquando maritus talem donationem faciat, etiam si nullam dotem acceperit, vt constat *c. Nuper de Donat. inter virum, & uxorem*.

Secundo queritur, quo differat talis donatio ab ea, quae dicitur Donatio inter virum, & uxorem, & ab ea, quae vocatur, Donatio sponsalitia? Respondeo huiusmodi tres Donationes in hoc distingui, quod Donatio inter virum & uxorem fit, constante matrimonio, hoc est, postquam contractum est, & durat: ac Donatio propter nuptias fit, cum ipse nuptiarum contrahuntur: Donatio vero sponsalitia fit, non quando matrimonium contrahitur, sed cum inter sponsum & sponsam futuri matrimonii promissio est, & de eo contrahendo fides datur, & accipitur.

Tertio queritur, Ad quod tali donatione datur, debeat aequari cum dote? Respondeo olim cum talis donatio fiebat, quando constituebatur, & assignabatur dos, non fuisse necessarium, vt quod maritus exaequaret dotem. *Lex morte. & l. vlt. C. de Pactis conuent.* Quando vero prius erat dos constituta, & assignata, & deinde talis donatio fiebat, requirebatur, vt quod vir donabat, doti aequaretur. *l. vlt. §. Sancimus, C. de pactis conuen.*

Dubia vero quaestio est, An nunc temporis ius commune postulet, vt quod tali donatione datur, sit aequale doti in quantitate, luero, & fructu? Innocentius & Panormitanus in *cap. vlt. de Donat. inter virum, & uxorem*, tenent, legem, praedictam in *Auchen.* Aequalitas esse consuetudine & visu sublata, quia constituta & assignata dote saepe contingit, vt nulla fiat a marito donatio: quamuis alicubi lex in *Auchen.* Aequalitas, vim habeat, ita vt dos, & quod tali donatione traditur, sint in quantitate aequalia.

Quarto queritur, An talis donatio indigeat in sinuatione, si amplior sit quantitas, quam quingentorum solidorum? Respondeo, minime. *l. eo de cursum. C. de donationibus propter nupt.* & ratio est, quia talis donatio non est simplex, sed ob causam.

Quinto queritur, cui debeat, soluto matrimonio, quod tali donatione datum est? Respondeo, deberi viro, & ad ipsum redire, quemadmodum ipsa dos uxori debetur, & ad ipsam reuertitur. *l. §. Ill. procul dubio, C. de Rei uxoria Actione, & cap. vlt. de donation. inter virum, & uxorem.* Secus tamen est, si inter ipsos aliud fuerit actum ex pacto speciali & expresso. Vnde si paciscatur vir de dote in totum, vel ex parte luenda, si eo superflite vxor decedat, tantum dem debet vxor luatur ex donatione propter nuptias, si ante vxorem vir moriatur, *l. ex morte. C. de Pa-*

lis conuen. & cap. vlt. §. Sane de Donation. inter virum, & uxorem.

Sexto queritur, quem effectum pariat talis donatio? Si quidem stante matrimonio possidet rem tali donatione datam, & fructus ex ea facit suos. *l. Si liberis. C. de Donation. ante nupt.* & c. *Per vestras, de Donation. inter virum, & uxorem.* praesertim cum soluto matrimonio nihil vxor ex tali donatione luatur in re communi, sed solum ex pacto speciali, vel expresso. Respondet Ioan Andreas in *c. Per vestras de Donat. inter virum & uxorem*, ad multa praedictam donationem conducere.

Primo ad luendum, quod est tali donatione datum, quia eo ipso quod maritus cum vxore paciscitur, vt luatur dotem, si ante ipsum vxor e viuis excesserit, lucifaciat quoque sibi vxor, quod est donatum propter nuptias, si ea superflite, decesserit maritus.

Secundo ad acquirendum plenus ius in rebus donatis propter nuptias, nam vir non potest id, quod propter nuptias donauit, alienare, nisi consensum praestet vxor secundo post biennium; & nisi tantum patrimonium habeat vir vt possit compensare quidquid interest vxoris. *Glossa in l. Si liberis. C. de Donation. ante nuptias, & Panormitanus in c. Peruenit de Empt. & vendit.*

Tertio, qua marito ad inopiam redacto, vxor habet actionem contra fideiussores viri petendi & vindicandi tum dotem, tum quod est datum propter nuptias, *l. vlt. C. de iure dotum.*

Quarto, quia si vir ad alterum admittat, vxor sibi luatur, quod est datum propter nuptias, sicut vir sibi dotem acquirit, vxore adulterum patraente. *c. Plerumq. de Donat. inter virum, & uxorem.*

Septimo queritur, quid dicendum, vbi statuto decretum est, vt vir dotem luatur, & quod est datum propter nuptias, quando cumque matrimonium aliter, quam morte soluat, an tunc ex pacto, vel consuetudine fieri poterit, vt maritus eadem luatur? Hostien. in *c. Donatio, de donation. inter virum, & uxorem.* negat id fieri posse, vt mulier sine dote permaneat, & quia lex solum habet, vt vir dotem luatur ex pacto, quando ante ipsum vxor obierit. *Cardin. in eodem. c. Donatio,* affirmat fieri posse, quia quod potest pactum, potest etiam consuetudo, vt Glossa notauit in *c. Non putamus. de consuetud. in sexto.* Et hoc est probabilius.

Octauo queritur, An vbi statutum est, vt vno coniugum moriente, aliter, qui superflite est, lucifaciat dotem, vel donatum propter nuptias, id locum suum habeat, quando aliter coniugum morte naturali decessit, an vero etiam quando morte civili desinit, veluti, si in religionem ingrediatur? Respondeo, solum locum habere in morte naturali, quia statuti verba non comprehendunt casus fictos. *l. §. Haec verba ff. de Negotiis gestis.* Immo pactum non valet, si expressum actum esset, vt vno coniugum sese ad religionem conferente, aliter in totum, vel ex parte dotem luatur: quia mulieri libera facultas conuolandi ad religionem minueretur, diminuta dote, quod fieri non debet. *l. §. Qua omeranda, ff. Quarum rerum.*

**

*